

ΔΡΥΜΟΣ ΣΗΜΑΙΝΕΙ ΔΑΣΟΣ

ΧΑΛΚΙΔΗΣ Α.¹, και ΓΙΑΜΠΑΣΤΟΣ Β.¹

¹ 9/Θ Δημοτικό Σχολείο Δρυμού, 4^ο Γρ. Α/θμιας Εκπ/σης Δυτ. Θεσ/νίκης
e-mail: mail@dim-drymou.thess.sch.gr

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Οι αξίες και οι λειτουργίες του δάσους καθώς και η σημασία του τόσο για τη ζωή όλων των έμβιων όντων όσο και για την ποιότητα της ζωής τους., στάθηκε η αφορμή να εντοπίσουμε και να οριοθετήσουμε το θέμα μας, με τίτλο : **ΔΡΥΜΟΣ ΣΗΜΑΙΝΕΙ ΔΑΣΟΣ.**

Χρησιμοποιώντας ως εργαλεία τη βιωματική, δημιουργική, συμμετοχική και συνεργατική μάθηση, επιδιώξαμε τη διαμόρφωση στάσεων και συμπεριφορών απέναντι στο τοπικό και – κατ' επέκταση – ευρύτερο περιβάλλον.

Με το Πρόγραμμα στοχεύσαμε κυρίως στην ενεργοποίησή των μαθητών/τριών για μια θετική αντιμετώπιση σχετικά με τα προβλήματα του κοινωνικού τους περιγύρου. Τα παιδιά είχαν την ευκαιρία να γνωρίσουν τις έννοιες δασικό οικοσύστημα, χλωρίδα, πανίδα, τις αξίες, τις λειτουργίες του δάσους καθώς και τους κινδύνους που το απειλούν.

HALKIDIS A.¹, and GIABASTOS V.¹

¹ Drymos Primary school
e-mail: mail@dim-drymou.thess.sch.gr

ABSTRACT

The title of the Programme is: Drymos means forest. The reason why we decided to focus our interest on this issue is the value and the function of the forest as well as its importance for all living creatures' life and its quality.

By means of learning through experience, creativity, participation and collaboration we attempted to form attitudes towards the local and – by extension – the entire environment.

The purpose of the programme was mainly to activate the students in order to acquire a positive concerning the problems of their social environment. Thanks to this programme the students were able to get some knowledge on notions such as forest ecosystem, flora, fauna, value and function of the forest as well as the dangers that threaten it.

Λέξεις κλειδιά: Βιωματική μάθηση, παρατήρηση, ομαδικός τρόπος εργασίας, δασικό οικοσύστημα, χλωρίδα, πανίδα, αξίες και λειτουργίες του δάσους, προστασία του δάσους, δεντροφύτευση, κίνδυνοι που απειλούν το δάσος, φυσικό αγαθό, ανανεώσιμος φυσικός πόρος, βιοποικιλότητα, αειφορική διαχείριση

1. ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΘΕΜΑΤΟΣ

Στο μάθημα της Φυσικής αναλύοντας το κεφάλαιο που αφορούσε τα φυτά αποφασίσαμε να επισκεφθούμε ένα από τα δύο μικρά πευκοδάση που υπάρχουν στο χωριό μας για να μελετήσουμε τα φυτά και τα δέντρα. Ακολούθησε συζήτηση, στην οποία τα παιδιά διατύπωσαν πολλές ερωτήσεις σχετικά με το δάσος όπως:

Τί είναι δάσος;;

Σε τι χρησιμεύει το δάσος;;

Γιατί το χωριό μας λέγεται Δρυμός αφού δεν έχει κάποιο μεγάλο δάσος;

Οι ερωτήσεις αυτές και η συζήτηση που έγινε μας ώθησαν, μαθητές και δασκάλους, να ασχοληθούμε στα πλαίσια της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης, με το δάσος.

Τα κριτήρια επιλογής του συγκεκριμένου θέματος αφορούν:

- Την ανάγκη των μαθητών να γνωρίσουν την ιστορία των δασών της περιοχής τους
- Την ύπαρξη μικρών δασυλλιών στο χωριό
- Την ευαισθητοποίηση και ενεργοποίηση των μαθητών σε θέματα προστασίας του δάσους
- Το ενδιαφέρον των μαθητών να μελετήσουν την επίδραση του δάσους στη μορφολογία του εδάφους, στον υδροφόρο ορίζοντα, στις κλιματολογικές συνθήκες, στη χλωρίδα, στην πανίδα και στη ζωή των κατοίκων.

Φωτογραφία 1. Ζωγραφιές των παιδιών.

2. ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ

Γνωστικοί

- Η ανάδειξη της σημασίας του δάσους και η ανάγκη προστασίας του.
- Η αναζήτηση και η απόκτηση γνώσεων και από άλλες πηγές, εκτός σχολείου, (βιβλιοθήκες, έντυπα, συνεντεύξεις, ηλεκτρονικούς υπολογιστές)
- Ο εμπλουτισμός των γνώσεων των μαθητών μέσα από την αυτενέργεια και τα προσωπικά τους βιώματα
- Να γνωρίσουν τα παιδιά το δάσος παλαιότερα, τα είδη των δέντρων, φυτών και ζώων, που ζούσαν σ' αυτό καθώς και να συγκρίνουν την προηγούμενη κατάσταση με τη σημερινή.
- Να γνωρίσουν τα παιδιά τις έννοιες δασικό οικοσύστημα, χλωρίδα, πανίδα, τις αξίες, τις λειτουργίες του δάσους καθώς και τους κινδύνους που το απειλούν.

Συναισθηματικοί

- Η κατανόηση, ο σεβασμός και η εκτίμηση της αξίας του δάσους.
- Η ενδυνάμωση των δεσμών συνεργασίας μεταξύ των μαθητών.
- Η γνωριμία και η συναναστροφή με μεγαλύτερους ανθρώπους.
- Η καλλιέργεια της ικανότητας για αισθητική απόλαυση του δάσους.

Ψυχοκινητικοί

- Η άσκηση των μαθητών στον ομαδικό τρόπο εργασίας, συγκέντρωσης και επεξεργασίας στοιχείων σχετικά με το θέμα.
- Η ανάληψη πρωτοβουλιών από τους μαθητές, η ανάδειξη και αξιοποίηση ταλέντων και δεξιοτήτων.
- Ο σεβασμός στην εργασία των άλλων μελών της ομάδος.
- Να μάθουν μέσα από παιχνίδια ρόλων και συγκεκριμένων κανόνων παιχνίδια με τα χρώματα και τα σχήματα του δάσους.

Φωτογραφία 2. Στα δασικά μονοπάτια του Βερμίου

3. ΜΕΘΟΔΟΙ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ

Για να προσεγγίσουμε το θέμα, χρησιμοποιήσαμε τις εξής μεθόδους :

- Οργάνωση ομάδων έρευνας και εργασίας με τη **μέθοδο project (βιωματική προσέγγιση)**.
- Συλλογή πληροφοριών – υλικού μέσα από δραστηριότητες, επισκέψεις, συνεντεύξεις, ερωτηματολόγια και φωτογραφίες της περιοχής.
- Μελέτη πεδίου επί τόπου (**Field trip**)
- Επισκέψεις σε δικτυακούς τόπους που σχετίζονται με τα δάση. Κίνδυνοι που τα απειλούν.
- Καταγραφή αποτελεσμάτων έρευνας (**ανακαλυπτική και εποικοδομητική μέθοδος**).
- Αναζήτηση πιθανών λύσεων και διατύπωση προτάσεων από τους μαθητές (**μέθοδος επίλυσης του προβλήματος**).
- Παρουσίαση της έρευνας και των αποτελεσμάτων (έκθεση ζωγραφικής, κατασκευή μακέτας, έκδοση εντύπου και δημιουργία CD).

4. ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

Οι εκπαιδευτικές δραστηριότητες που πραγματοποιήθηκαν κατά τη διάρκεια του προγράμματος συνοψίζονται στα εξής :

- Συνεργασία της ομάδας με τον Πολιτιστικό Σύλλογο.
- Συνέντευξη από ηλικιωμένους κατοίκους.
- Συχνές επιτόπου επισκέψεις για παρατήρηση των δασών που υπάρχουν στον οικισμό.
- Παιχνίδια σχετικά με το δάσος
- Δραματοποίηση ιστοριών που θα γράψουν τα παιδιά σχετικά με το δάσος
- Κατασκευή μακέτας του δάσους
- Ανάγνωση παραμυθιών με θέμα το δάσος
- Πρόγραμμα λογοτεχνίας με ομαδοσυνεργατική μέθοδο, με θέμα το δάσος
- Επισκέψεις στο Βοτανικό κήπο Σταυρούπολης και στο Δασαρχείο της περιοχής για ενημέρωση στο θέμα της δημιουργίας κήπου, φυτωρίου, με απώτερο στόχο τη δημιουργία μικρών δασυλλίων.
- Δημιουργία γωνιάς στο σχολείο με έργα των μαθητών σχετικά με το δάσος.
- Δενδροφύτευση κατόπιν υπόδειξης του δασαρχείου Θεσ/νίκης.
- Κατασκευή μακέτας δάσους – ανατομία ενός δένδρου.

Φωτογραφία 3. Παρατήρηση πουλιών του δάσους με κιάλια.

5. ΔΡΑΣΕΙΣ – ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ

Οι δράσεις και οι παρεμβάσεις που πραγματοποιήθηκαν κατά την υλοποίηση του προγράμματος συνοψίζονται σε :

- Επιτόπου επίσκεψη στα δασύλλια του χωριού για καταγραφή της υπάρχουσας κατάστασης με πρόταση προγράμματος προς τη Δημοτική Αρχή για τη διατήρησή τους και τον εμπλουτισμό τους.
- Γράμματα των παιδιών προς Δήμο, Νομαρχία, Υπουργείο Πολιτισμού, Πολιτιστικούς Συλλόγους για το σοβαρό πρόβλημα της έλλειψης δασικών πάρκων.
- Κατασκευή μακέτας δάσους.
- Δημοσίευση άρθρου σε τοπική εφημερίδα. για τους τρόπους σωστής διαχείρισης των δασικών πόρων.
- Συλλογή και έκθεση φωτογραφικού υλικού.
- Δραματοποιήσεις και παιχνίδια ρόλων με θέματα σχετικά με το δάσος.

- Συλλογή παραμυθιών, ιστοριών, τραγουδιών σχετικά με το δάσος.
- Ονομασία δασικών επαγγελμάτων και επεξήγησή τους. Π.χ. δασονόμος, δασοφύλακας δασοπυροσβέστης, δασοπροστασία κ.α..
- Ανακύκλωση χαρτιού για τη σωτηρία των δασών.
- Ασκήσεις ετοιμότητας με την Πυροσβεστική σε περίπτωση πυρκαγιάς.

6. ΜΕΘΟΔΟΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

Στο συνολικό μας Πρόγραμμα χρησιμοποιήσαμε την αρχική, διαμορφωτική και τελική αξιολόγηση παράλληλα και όπως φάνηκε τα παιδιά ευχαριστήθηκαν ιδιαίτερα αφού είχαν την ευκαιρία να δράσουν ως δημοσιογράφοι, φωτογράφοι, σχολιαστές, κριτικοί και ιστορικοί.

Με το αρχικό ερωτηματολόγιο στα παιδιά επιδιώχθηκε μια πρώτη παρατήρηση της συμπεριφοράς τους στο συγκεκριμένο θέμα και μια καταγραφή της υπάρχουσας γνώσης των μαθητών, των στάσεων και των εμπειριών τους.

- Η συζήτηση με τα παιδιά και τους γονείς γύρω από το θέμα πραγματοποιήθηκε για να δούμε κατά πόσο τους είναι ενδιαφέρον.
- Με τη σύγκριση χαρτών απεικόνισης του δάσους παλαιότερων ετών και σημερινής εποχής διαπιστώθηκε η ικανότητά τους στη συλλογή και τη σύγκριση δεδομένων.
- Η διανομή τροποποιημένου ερωτηματολογίου «Σκέφτομαι και γράφω» ως στόχο είχε να παρατηρήσουμε τυχόν αλλαγές στη στάση και τη συμπεριφορά των μαθητών στο συγκεκριμένο θέμα.
- Τέλος με τη διανομή του τελικού ερωτηματολογίου διαπιστώθηκε αν και κατά πόσο υπήρξε θετική αντιμετώπιση του θέματος από τα παιδιά., καθώς και η απόκτηση περιβαλλοντικής συμπεριφοράς από την πλευρά τους.

Επίσης η αξιολόγηση του προγράμματος πραγματοποιήθηκε και μέσα από παιχνίδια ρόλων με δραματοποιήσεις και αυθόρμητες επινοήσεις παραμυθιού.

Φωτογραφία 4. Παρατήρηση μικροοργανισμών στο εργαστήριο.

7. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΑΝΤΙΚΤΥΠΟΣ ΣΤΗΝ ΤΟΠΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΑ

Από την έρευνα και την εκπόνηση του προγράμματος διαπιστώθηκε ότι:

- Το δάσος είναι ένα φυσικό αγαθό, με πολύπλευρη σημασία και ανυπολόγιστη αξία για τη ζωή και για τον άνθρωπο.

- Η συνειδητοποίηση του μεγέθους του προβλήματος ότι το δάσος είναι ένας ανανεώσιμος φυσικός πόρος με τεράστιες, ανεξάντλητες δυνατότητες για την οικονομική, περιβαλλοντική, κοινωνική και πολιτιστική ανάπτυξη του τόπου. και η διεκδίκηση συμπεριφορών προσωπικής και συλλογικής ευθύνης, για ένα βιώσιμο περιβάλλον.
- Το *δασικό οικοσύστημα* παίζει σημαντικό ρόλο στη βιολογική ισορροπία της φύσης.
- Οι οικιστικές συμπεριφορές που επέρχονται σε μακρά ή βραχεία χρονικά διαστήματα αποδεικνύουν τη σύνδεση της ανθρώπινης δραστηριότητας με το φυσικό και κατ' επέκταση, το υδάτινο περιβάλλον.

Από την αξιολόγηση φάνηκε ότι πετύχαμε σε ικανοποιητικό βαθμό:

1. Κοινωνικοποίηση

Η καταστροφή των δασών οφείλεται στην ξύλευσή τους για την εμπορική εκμετάλλευση της ξυλείας, στην καύση ή την αποψίλωσή τους για τη δημιουργία αγροτικών ή κτηνοτροφικών μονάδων ή στην πραγματοποίηση μεγάλων αναπτυξιακών προγραμμάτων αμφίβολης αποτελεσματικότητας, αλλά μεγάλης περιβαλλοντικής επιβάρυνσης. Η προστασία των δασών είναι από τους σημαντικούς περιβαλλοντικούς στόχους της εποχής μας, για λόγους ηθικούς, αλλά και οικονομικούς.

2. Ανάπτυξη οικολογικής συνείδησης

Ο πλανήτης μας σήμερα αντιμετωπίζει πολλά περιβαλλοντικά προβλήματα. Κάθε μέρα εξαφανίζεται και ένα είδος δέντρου, φυτού, ζώου ή εντόμου. Οι ειδικοί δεν αποδέχονται το συγκεκριμένο ρυθμό εξαφάνισης των ειδών αλλά συμφωνούν στο ότι ο ρυθμός εξαφάνισης, εξ αιτίας της ανθρώπινης δραστηριότητας, έχει επιταχυνθεί δραματικά. Με τη συνεχή υλοτόμηση και καταστροφή των δασών, αν δεν συνειδητοποιηθούμε και δε διεκδικήσουμε συμπεριφορές προσωπικής ή συλλογικής ευθύνης, θα οδηγηθούμε στην ολοκληρωτική καταστροφή των δασών.

3. Διαμόρφωση στάσεων

Διαφάνηκε μια ευαισθησία των μαθητών σχετικά με το πρόβλημα της καταστροφής και προστασίας του δάσους. Επιτεύχθηκε ικανοποιητικά η κατανόηση του «δασικού προβλήματος» ως τμήματος του γενικότερου οικολογικού προβλήματος. Επιχειρήθηκε, στο βαθμό που ήταν δυνατό, η προσπάθεια διάπλασης των μαθητών ως άτομα-πολίτες με κύριο χαρακτηριστικό την ενεργό συμμετοχή τους απέναντι στα προβλήματα, έτοιμοι να δράσουν για την πρόληψη ή την επίλυσή τους.

4. Αειφορία – Βιωσιμότητα

Ο ρυθμός εξαφάνισης των δασών έχει επιταχυνθεί δραματικά τις τελευταίες δεκαετίες στον πλανήτη μας. Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι το πρόβλημα που αντιμετωπίζουν τα τροπικά δάση, καθώς περιλαμβάνουν τα 2/3 της βιοποικιλότητας του πλανήτη, τα οποία συρρικνώνονται συνεχώς και πλέον καταλαμβάνουν τη μισή περίπου από την αρχική τους έκταση. Η καταστροφή των τροπικών δασών οφείλεται στην ξύλευση ή την καύση τους, προκαλώντας σημαντική περιβαλλοντική επιβάρυνση. Είναι ανάγκη η αειφορική διαχείριση των δασών σε παγκόσμιο επίπεδο.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Τοπογραφία του Δρυμού, (2004). Ανασύρθηκε στις 13 Φεβρουαρίου 2004 από: <http://www.geocities.com/pdrimos>.
2. Καραστερίου Α., (1975), *Δρυμός*, Τυπογραφείο Α.Συνάπαλου.
3. Ελλάδα. Μύθοι και αλήθειες, (τεύχος Μαρτίου 2004), περιοδικό *National Geographic*
4. Παπαδημητρίου Β., (1998), *Περιβαλλοντική εκπαίδευση στο σχολείο*, Αθήνα Τυπωθήτω.
5. Εκπαιδευτικό πακέτο Π.Ε. W.W.F, *Περιβαλλοντική Εκπαίδευση στο σχολείο*, Ίδρυμα
6. Μποδοσάκη.
7. Cornell j., (1990), *Ας μοιραστούμε τη φύση με τα παιδιά*, Θεσσαλονίκη, Παρατηρητής
8. Ματσαγγούρας Η., (2000), Ομαδοσυνεργατική διδασκαλία, Αθήνα Γρηγόρης